

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ניצבים-וילך, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:14	Minneapolis, MN - 7:26
Brooklyn, NY - 7:04	Miami, FL - 7:18
Chicago, IL - 6:58	Monsey, NY - 7:05
Houston, Texas - 7:21	Montreal, Quebec - 7:08
Johannesburg, S. Africa - 5:38	Passaic, NJ - 7:05
Lakewood/Deal, NJ - 7:05	Toronto, Ontario - 7:29
London, UK - 7:25	Yerushalayim - 6:23
Los Angeles, CA - 6:56	Zurich, Switzerland - 7:42

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ברכת שהחינו בליל ר"ה

הביא הגה"מ ממנהר"ם רוטנבורג שהיה לו בגד חדש בר"ה לאפוקי מפלוגתא.

והנה תיקנו חכמים ברכת שהחינו על פירות חדשים ועל בגד חדש. וע' תוס' בשם רב שרידא גאון דלא נהגו לברך על פירות חדשים.

וע' תרוה"ד ל"ו דנקט דה"ה על בגד חדש. והביא הגה"מ ממנהר"ם רוטנבורג שהיה לו בגד חדש בר"ה לאפוקי מפלוגתא. ולכא' לא חשש לדברי רב שרידא. ודחה תרוה"ד דכוונת רב שרידא רק לאפוקי כלים אבל בגדים חדשים כגון בגדי צמר דבאמת רק מתחדש לומנים מועטים היו כמו בא מזמן לומן ומברך. ולא נתבאר בתרוה"ד שיעור זמן לפרקים מועטים או שיעור שמחה, אלא שכתב דמנעלים וחולצות לא היו לפרקים מועטים.

וע' תרוה"ד מדמה לדברי סמ"ג דמחלק בין מילה ופדה"ב. וע' תוס' בכורות מ"ט דמילה שכיח אבל מצות פדה"ב לא שכיחא. ויש לעיין אי כוונת תוס' דבמשפחה אחת פדה"ב לא שכיח משא"כ מילה קורה כל שנה או שנתיים או שלש, או כוונתו כלפי הציבור שיש הרבה פעמים מילה.

ונראה דזה מנהג דרכי חיים ושלום שבירך שהחינו רק על בגדי שבת. ועכ"פ לכא' משמע דאם קונה אותו בגד כל שנה אין מברך שהחינו דדמי למילה. ואף שהביא ממנהר"ם שבירך כל שנה, אולי הכוונה כל שנה על סוג בגד אחר כגון כובע ופעם טלית וכדומה.

ויש להעיר בכ"ז דהרי מודה תרוה"ד דמברך על פירות והם לכא' משנה לשנה, ואמאי כלים חדשים שהם אולי יותר חמור ד"א שהם מה"ת, ואמאי יהא צריך יותר משנה לשנה. ולכא' צ"ל כי פרי תולה בעצם על שנה לשנה, אבל כלים חדשים אם יבואו משנה לשנה לא חשיב שהחינו כי הזמן לא חידש, ולכן צריך יותר נדיר.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvilleihalacha@themir.org

את ימי הדין עוברים באמירת 'בוקר טוב'

ובליל ראש השנה, אף על פי שהיה נוהג תמיד ה"סבא" שלא לומר שיחה, באותה שנה ניגש לומר שיחה גם כן בדרך זו, וביתר חריפות.

בסיום אותה שיחה אמר "הסבא":

ואיך אפשר לעבור את ימי הדין? רק בשחוק על פניו! באמירת "בוקר טוב", ובהקדמת "בוקר טוב", ואופני קירוב לבבות ודברי עידוד לאלו הזקוקים לזה.

רק כך יכולים לעמוד בדין של ראש השנה ולזכות בדין, והיינו על ידי מידות טובות להתייחס לכל אחד ביחס של כבוד.

סיפר הגאון הרב מיכל יהודה לפקוביץ זצלה"ה, ראש ישיבת פוניב' לצעירים, ששמע מהגאון הרב מאיר שפירא מלובלין זצלה"ה ראש ישיבת חכמי לובלין, אשר זכה לשמוע שיחות ממרן הסבא מסלבודקה הגה"צ הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה:

פעם בחודש אלול דיבר הסבא מסלבודקה בכל שיחותיו על עומק חומר מעשה האדם עד כמה הוא נורא מאוד, וכי איך שייך שנוכל לעמוד בדין של ראש השנה?!

ועד כדי כך הטיל הסבא זצ"ל פחד על השומעים עד שקראו לאותו חודש אלול "אלול ההשחור".

כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו (ל"ד)

פי' הרמב"ן הספורנו ועוד ראשונים שפס' זה מדבר על מצוות התשובה. וקשה: אם התשובה היא דבר קל וקרוב מדוע אנו לא רואים את הרשעים כולם שבים בתשובה?

תירץ מרן דה"י הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל: בגמ' (שבת לא:): אמר רבה מאי דכתיב 'זה דרכם כסל למו' יודעים הרשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם, שמא תאמר שכחה היא מה? תלמוד לומר ואחריהם בפיהם ירצו סלה. ע"כ. והיינו, שהרשעים כ"כ התרגלו למצבם עד שאפ' המיתה אינה עושה עליהם רושם, ולא מפני ששכחו אותה, אלא מפני שסופם המר שגור על פיהם, לפיכך אפ' כשיראו את חכרם מת אינם מתעוררים ע"ז.

ומצאנו שאנשים שבו בתשובה ע"י התעוררות פתאומית שזיעזעה אותם, כיקום איש צרורות שרכב על סוס בשבת, וכשראה שמולכים את דודו, רבי יוסי בן יעזר, לתלותו בשבת הקניטו ואמר 'ראה סוס שהרכיב אותי עליו אדוני, וראה הסוס שעליו הרכיב אדוני'. אך כשאמר לו ר' יוסי 'אם לעושי רצונך ק"ו למכעיסיו', נכנסו הדברים בליבו של יקום וקיים בעצמו ד' מיתות ב"ד, עד שאמר ר' יוסי 'הקדימני זה לגן עדן'. הרי שע"י הזעזוע של התעוררות רגעית זכה יקום לשוב בתשובה ולחיי העוה"ב.

זו כוחה של התעוררות פתע, היא מכניעה את ההרגל ומחזירה את האדם בתשובה. זה הפירוש "בפיו ובלבבך לעשותו", שע"י התעוררות פתע המוציאה את האדם מההרגל חוזר הוא בתשובה בקלות וללא מאמץ.

האויב הגדול של התשובה היא העצלות המונעת מהאדם להתבונן ולהתעורר לתשובה. הדרך להינצל ממנה היא ההפתעה, להביא את החוטא לתמיהה, כך יתעורר מתרדמתו וישוב בתשובה.

דברי הימים

דברי הכותב

ומלכותו ברצון

ב') אפשר לראות כיצד אומות העולם נגררים ברצונם ושלא ברצונם, בטובתם ושלא בטובתם, איך הם נופלים ממלחמה למלחמה, מי שמבין ורוצה להבין, יכול לראות בעין ממש את ה"מלחמות אני עשיתי", (ע"ז ב:) תקופה שאמורה להסתיים עם קיומה של המשך הנבואה "ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה", שאנו מקוים ומתפללים שזה יהיה במהרה בימינו, כשעומדים אנחנו לפני ראש השנה, לפני הזמן של "ויתנו לך כתר מלוכה", בשעה שמבקשים "מלך על כל העולם כולו בכבודך", בודאי מאד חשוב להרגיש ולהדגיש ש"ה' מלך", בכל זאת נראה לנו שנכון לזמנינו, יותר צריך לזכור ולשנן את הקריאה הגדולה, הקריאה שיצאה מהר הכרמל, זעקת ההמונים "וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלקים" (מלכים א' י"ח ל"ט).

"בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחה, באבירים בכרו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה, כדבר ה' אשר דבר ביד יהושע בן נון" (מלכים א' ט"ז ל"ד), "בימיו בנה חיאל, עד עתה הגם שעבדו העגלים לא פקרו עדיין בכל שרשי האמונה, והיו יראים מפני השבועה והאלה של יהושע, ועתה שראו שאחאב עושה כל התועבות ואין ה' מענישו, כפרו בהשגחה ובנבואה ולא חשו על קללת יהושע, ולכן בנה את יריחו, והגם שראה שקללת יהושע נתקיימה באבירים בנו לא שת לבו גם לזאת, ותלהו במקרה עד שבשגוב צעירו הציב דלתיה" (מלכים א' שם).

הימים ימים קשים, הממשלה, ממשלה שרודפת כל דבר שבקדושה, "ויעש אחאב את האשרה ויוסף להכעיס... מכל מלכי ישראל אשר לפניו", (שם פס' ל"ג) בשטח מסתובבת מרשעת, נשמע קצת מוכר, סכנת נפשות להתקל בה, "הלא הגד לאדני את אשר עשיתי בהרג אייבול את נביאי ה' ואחביא.... חמשים חמשים איש במערה", (שם י"ח י"ג) זה הרקע וזה הסיפור של בנין יריחו, "ודלמא גברי דאחאב הוו מעלי? לא ס"ד, דכתיב (משלי כ"ט י"ב) מושל מקשיב בדבר שקר כל משרתיו רשעים", (חולין ד:) חיאל בית האלי נהיה למדן, כל המלוכה של אחאב באה מכוחו של עמרי, מאותה מלוכה של אביו של עמרי, "א"ר יוחנן מפני מה זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף כך אחד בארץ ישראל", (סנהדרין ק"ב ב:) גם אנחנו רוצים לזכות, גם אנחנו רוצים להיות שותפים בבנין הארץ, בכלל איך אפשר להשאיר אזור שלם בארץ ישראל לא מיושב, מה עם מצות ישוב ארץ ישראל, חייבים להמשיך בתנופה, ממש כמו בימינו, כולם ישתלבו בשוק העבודה, כולם ישתתפו בבניה, בסוף מתברר לא פיתוח, לא תנופה, לא ישוב ארץ ישראל, "לפי שרצו לרבות את ממון, ושלטה בהם מאירה, והיו מתמוטטין והולכין, לקיים מה שנאמר כדבר ה' אשר דבר ביד יהושע בן נון". (ירושלמי פר' חלק הל' ב')

הסיפור סיפור ידוע, וכאן יש קצת הבדלים בין הבבלי לירושלמי, בבבלי כתוב שאלהיו הלך לנחם אותו, בירושלמי (שם, ילקוט מלכים) מצינו שהקב"ה אמר לו ללכת, "א"ל הקב"ה לאלהיו הדין חיאל גברא רבא הוא, זיל וחמי ליה אפיין (לך להראות אליו ולנחמו), א"ל לי נה מיזל (איני הולך), א"ל למה? דנא מיזל וינון אמרין מילין דמכעסין לך, ולינה יכול מיסבול" (איני יכול לסבול לשמוע מהם דברים המכעיסים אותך), א"ל

"בחדש השביעי באחד לחדש" (ויקרא כ"ג ד) "רבי יהודה בר נחמן בשם ריש לקיש פתח "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר" (תהלים מ"ז ו) בשעה שהקדוש ברוך עולה ויושב על כסא הדין, בדין הוא עולה דכתיב "עלה אלקים בתרועה" ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין, הקדוש ברוך הוא עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים דכתיב "וה' בקול שופר" ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי? בחדש השביעי" (ילקוט אמור).

"א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלשה ספרים נפתחים בר"ה אחד של רשעים גמורים ואחד של צדיקים גמורים ואחד של בינוניים, צדיקים גמורים נכתבין לאלתר לחיים..." (ר"ה ט"ז:),

"ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני טובה ובמה בשופר" (ר"ה ט"ז:).

אדם הראשון שואל את קין "מה נעשה בדיןך? אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי", "אמר כך היא כוחה של תשובה", פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות", (רבה בראשית כ"ב) והשאלה ידועה, עשיתי תשובה? "ויצא קין מלפני..." (בראשית ד' ט"ז) זה נקרא תשובה, כולנו מכירים את הרש"י במקום "יצא בהכנעה כגונב דעת העליזנה".

עומדים אנו שוב בחדש אלול, בחדש הרחמים והסליחות, שוב כולנו מצפים לרחמים ומבקשים סליחות, מנסים להתחבר להכנות להמלכה, להרגיש את אימת הדין, משתוקקים לחיות את האוירה של "לפנים בישראל", לחוש ולו במעט את ה"פלצות", לחבר את ההמלכה עם אימת הדין ולהגיע יחד אתם לתשובה.

"ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא... עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה... ולא נפקד ממנו איש", (במדבר ל"ב מ"ט-נ') מגיעים ראשי הצבא עם בשורה משמחת, "ולא נפקד ממנו איש", על מה צריכים לדון, על כנס הודיה, על קידוש גדול, "מזמור לתודה", מעמד מרומם של "נשמת", לא רק שלא נפקד איש, יש להם גם הכשר לכל מה שהם עשו, "ויקחו את כל השלל" (שם ל"א י"א) "מגיד שהיו כשרים וצדיקים... ועליהם מפורש בקבלה "שינייך כעדר הרחלים" (שה' ש' ו') אף אנשי המלחמה שבך כולם צדיקים", (רש"י שם), לא סיבה למסיבה? כולם בריאים, כולם שלמים, עם כוז תעודת הכשר, מסתמא הם גם הביאו קרבן תודה כדן "ארבעה צריכים להודות", אבל התורה מספרת סיפור אחר "ונקרב את קרבן ה'... לכפר על נפשתינו", ראינו נסים, ראינו ישועות, כמה הבורא עולם גדול, ככל שמבינים את ה"אין עוד מלבדו", כך ניתן להגיע יותר ויותר להרגשה, חייבים לעשות תשובה, חייבים למצוא דרך "לכפר על נפשתינו", זאת צריכה להיות יותר ההבנה, ככל שהמלך יותר רם ונישא, כך התשובה צריכה להיות יותר נחרצת ומעמיקה.

נמצאים אנו בתקופה לא פשוטה, תקופה בה אפשר לראות בחוש את הנבואה "כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", (ישעי' ס'

"ויהי דבר ה' אל אליהו התשבי לאמר הראית כי נכנע אחאב מלפני, אמר הקב"ה לאליהו ראה מנה טובה שנתתי בעולמי, אדם חוטא לפני כמה ועושה תשובה ואני מקבלו, הדא הוא דכתיב הראית כי נכנע אחאב מלפני, חמית אחאב עבד תשובה" כביכול הקב"ה בעצמו מגדיר את הבכיה של אחאב ככניעה, "יען כי נכנע אחאב מלפני", הבכיה הזאת נקראת תשובה, "חמית אחאב עבד תשובה" והבכיה הזאת הועילה לו, "יען כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו, בימי בנו אביא הרעה על ביתו.

שוב קצת קשה להבין זה נקרא תשובה, יש פחות ע"ז, יש מי שחשב בגלל זה לחשב מסלול מחדש, שלש שנים שיש רעב כבד, שלש שנים שאחאב מנסה לתפוש את האשם ברעב, לו זה ברור, כל הרעב הוא בגלל אליהו "חי ה' אלקיך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך ואמרו אין", חז"ל למדו מכאן "שלשה מלכו בכיפה ואילו הן אחאב... דכתיב אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדוני לבקשך, ואם לא דהוה מליך עליהו היכי מצי משבע להו" (מגילה י"א). צריך להבין אחאב היה באותם ימים בשיא כוחו, כל בקשה שלו מיד נענית, לטראמפ יש מה ללמוד ממנו, אם הם אמרו אין, אז זה המצב, אין, ואת כל הכח שלו הוא מנצל לתפוש את מי שאשם ברעב, רק יתפשו את אליהו וכל הבעיות יפתרו, את ההבנה הפשוטה שכל ילד בחדר יכול להבין, הפה הגדול שלך, אותה ההתרברבות "וההוא גברא אוקים ליה עבודת כוכבים על כל תלם ותלם" הביאה שאזהרת התורה "ועצר את השמים ולא יהיה מטר" תיושם אצלך, במשמרת שלך במלואה.

אמרו חז"ל "רשעים מלאים חרטות", והשאלה היא אם הם מלאים חרטות, אז למה הם רשעים? "עבר על עשה ושב, אינו זז עד שמוחלים לו... עבר על לא תעשה ושב, תשובה תולה", (יומא פ"ו). חייבים לומר, חרטה שלא מביאה לשינוי, בלי עזיבת החטא, זה חרטה של רשעים, זאת התשובה של אחאב, תשובה שאין בה מסקנות, זאת לא התשובה של הרבנו יונה, תשובה של "מתייצב על דרך טוב", תשובה בלי "יעזוב רשע דרכו" זה התשובה של אחאב, תשובה של רשעים מלאים חרטות, תשובה של קין "יצא בהכנעה כגונב דעת העליונה".

"ויאמר אחאב אל עבדיהו לך בארץ אל כל מעיני המים ואל כל הנחלים, אולי נמצא חציר ונחיה סוס ופרד... ויחלקו להם את הארץ לעבר בה, אחאב הלך בדרך אחד לבדו ועבדיהו הלך בדרך אחד לבדו" (מלכים א' י"ח ו-יז) המצב כל כך קשה, כולם מיואשים, אף אחד לא מוכן אפילו לנסות לחפש אוכל, אחאב צריך ללכת לחפש בעצמו, "ויחלקו, ובכ"ז אחאב בפ"ע לא עזב דרכו, וכל אחד פנה לדרכו זה לה' וזה לעזאזל, וז"ש אחאב הלך וכו' ועובדיה הלך", (מלבי"ם שם) לעובדיה יש הצלחה יותר גדולה מלאחאב, אחאב לא מצא כלום, עובדיה מצא את המבוקש מספר אחד, "ויהי עבדיהו בדרך והנה אליהו לקראתו, ויכירהו ויפל על פניו ויאמר, האתה זה אדני אליהו, ויאמר לו אני, לך אמר לאדניך הנה אליהו" הסיפור סיפור ידוע, עובדיה מפחד, אני אלך לאחאב עם הבשורה, מצאתי את אליהו, אשרי מי שראה פניו, בינתיים אתה שוב תקיים "ופרח לו איש האמת" (זמירות למוצ"ש), "ורורו ה' ישאך על אשר אדע ובאתי להגיד לאחאב ולא ימצאך והרגני", אליהו מבטיח לו אין לך מה לפחד, "כי היום אראה אליו", הוא גם נשבע לו על כך, והנה מתקיים המפגש בין אליהו לאחאב, שלוש שנים הוא מחפש אותו, שלש שנים של רעב, אין שום פתרון למצב, מה שנקרא אחרי יאוש, "ולא נכרית מהבהמה, עפ"י המדרש כשאין בני אדם ראויים לגשמים יורד הגשם בשביל בהמה", (שם במלבי"ם) ואותו אחאב שכפי שהזכרנו, שהקב"ה מעיד עליו "הראית כי נכנע אחאב", סוף סוף פוגש את אליהו, במקום להתוודות, לבקש רחמים, לומר בצורה

א"ל זיל ואין אמרין מילה דמכעסה לי, כל מה דאת גזר אנא מקיים (תלך ואם הם אומרים דברים להכעיסני, כל מה שתגזור אני מקיים), (עפ"י ה"פני משה" ו"קרבן העדה") אזל ואשכחון עסיקין בהן קרייא "וישבע יהושע בעת ההיא ארור האיש... אשר יקום ובנה את העיר הזאת, את יריחו, בבכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה" (יהושע ו' כ"ו) אמר בריך הוא אלההון דצדיקייא דמקיים מילי דצדיקייא".

דברים ברורים, לא צריך את אליהו להבין את הקשר בין הקללה של יהושע לבין בנינה של העיר ע"י בניו של חיאל בית האלי והטרגדיה הנוראה שבאה על משפחתו.

אבל יש מי שרוצה להבין אחרת, "והוה תמן אחאב" בשטח נמצא גם אחאב, הוא יש לו מהלך, יש לו הסברים, ההגיון שלו רואה את הדברים אחרת, הוא בכלל לא מתווכח עם אליהו, הוא מדבר לציבור שלו, לאלו שזה מה שהם רוצים לשמוע, "אמר לון אחאב וכי מי גדול ממני? משה או יהושע? אמרין ליה משה, אמר לון בתורתו של משה כתוב "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם" (דברים י"א ט"ז), מה כתיב בתריה "וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר" ולא הנחתי עבודה זרה שבעולם שלא עבדתי אותה, וכל טבן ונחמן דאית בעלמא אתון בדרי", אתם מכירים מקום שאין בו עבודה זרה, "וההוא גברא אוקים ליה עבודת כוכבים על כל תלם ותלם" (סנהדרין ק"ג). שמעתם על עצירת גשמים, להיפך הגשמים יורדים בשפע כזה גדול, יש שטפון של גשם, מרוב גשמים אי אפשר ללכת ברחובות, "ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה", (שם) זה שכל ילדיו של חיאל מתו, זה אסון גדול, מה זה קשור ליהושע, לא יכול להיות, זה לא הגיוני, "השתא לווטא דמשה לא מקיימא... לווטא דיהושע תלמידיה מקיימא?" (שם) זה מה שנקרא כפשוטו, לראות ולא להאמין.

אבל כנראה זה לא בדיוק כך, הכותרת היא לא לראות ולא להאמין, ההגדרה צריכה להיות להאמין ולא להאמין, את כל הק"ו שומע גם אליהו, והוא כבר מראש אמר "ויונו אמרין מילין דמכעסין לך ולניה יכול מיסבול" (איני יכול לסבול לשמוע מהם דברים המכעיסים אותך), "א"ל אליהו אם כדברך חי ה' אלקי ישראל אשר עמדת לפניו אם יהיה השנים טל ומטר כי אם לפי דברי", לכאורה התגובה של אחאב צריכה להיות בין זלוזל ללעג, הקללה של משה לא התקיימה, הקללות שלך כן יפעלו, היינו צריכים לשמוע דרשה נלהבת, תשובה מוחצת, השתא לווטא דמשה לא מקיימא... לווטא דאליהו מקיימא? פתאום אחאב נהיה מאמין, הוא מאבד את כל הבטחון העצמי שלו, קהל המאזינים שלו במקום לשמוע דרשה נלהבת, דרשה של דברי חירוף וגידוף, במקום לראות מלך בטוח בעצמו, הם רואים מולם אדם בוכה, "כיון ששמע כן התחיל בוכה, הדא היא דכתיב "ויהי כשמוע אחאב את הדברים האלה ויקרע בגדיו וישם שק על בשרו ויצום וישכב בשק ויהלך אט" (מלכים א' כ"א כ"ז) ממשיך הירושלמי, כמה נתענה? שלש שעות נתענה אם היה למוד לוכל בשלש אכל בשש, אם למוד לוכל בשש אכל בתשע", אחאב מתחיל לבכות, זה בהחלט יכול להיות ספור חדשותי רציני, באמצע ניחום האבלים בבית חיאל, מיד אחרי דבריו של אליהו התשבי, פרץ מלך ישראל בבכי, ומה הוא עשה הלאה? ס"ה כשהודיעו לו שארוחת הבוקר המלכותית מוכנה, הוא לא רץ מיד לאכול כמו כל יום, היו צריכים לקרוא לו שוב ושוב, זה לקח שלש שעות עד שהצליחו לשכנע אותו לאכול, נו, זה נקרא תשובה? זה נקרא צום? עבודה זרה אחת הוא ביער? אשרה אחת הוא קצץ? הוא הזהיר את איזבל שלא תעזי להרים יד על אף נביא? הוא בכה וכאן אפשר ללמוד מה כוחה של בכיה, עד כמה גדול כוחה של הכנעה.

יאמרו מעשה כשפים", (רש"י שם) עוד יכול להיות שתדד אש מהשמים ויהיו כאלה שיטענו, יש עוד כוחות, זה בכלל מעשה כשפים, "ענני ה' ענני וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים, שוב פעם אותם שתי הכוונות שצריכים לכוון בשמות, הנס הגדול והרושם החזק יחד עם תפילתו של אליהו הביאו לתוצאה המבוקשת, "וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלקים, ה' הוא האלקים".

נמצאים אנחנו בתקופה שראינו אש יורדת מהשמים, ראינו מעשי ה' גבורותיו ונפלאותיו, ונתקלים שוב ושוב בכאלה שמתעקשים שזה מעשה כשפים, אפשר לראות ממש בחוש איך ש"מלחמות אני עשיתי" ולהם יש הסברים, הם מבינים את המהלכים, כל אותם שונאי ישראל שכולם רעדו רק מלחשוב, שמא תיפול שורה משערות ראשם, לפתע הכל נהפך לטובה, "תדרוך באף ותשמידם", והם בשלהם, הם יספרו זה עשה, לאף אחד אין הסבר הגיוני למה שקרה ואיך זה קרה, והם יתעקשו רק כדי לא להודות בעיקר הראשון מעיקרי האמונה, "והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים" הוא הדבר היום, מי שלא מוכן אפילו קצת לחשוב, מי שמתעקש לסגור את העיניים ולסתום את האוזניים, רק כדי שזה לא יחייב אותו ואפילו במעט, הוא יכול אמנם להבין ולהאמין שהוא "היה הוה ויהיה אדון כל" אבל עד כאן, העבודה הגדולה שלנו שלא יהיה אצלנו רק בבחינת "וידעת היום" אלא בעיקר להכניס לתוך הלב "והשבת אל לבבך" את ההכרה "כי ה' הוא האלקים" הוא ה"תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם".

מתקרבים לראש השנה יום ההכתרה, יום ההמלכה, נקבל עלינו לא רק את ה' מלך" אלא גם את ה' הוא האלקים" ככל שאנחנו נרגיש את הדבר, כן ישיע על הסביבה, כך יהיו יותר ויותר שיפנימו את ההרגשה, "ויאמר כל אשר נשמה באפו, ה' אלקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה", גם את ה"מלך" וגם את "בכל משלה".

זוהי העצה רוצים להתכונן לראש השנה להרגיש את המלוכה ולהתחבר לאימת הדין, זה מה שהזכרנו בתחילה "ולא נפקד איש" ככל שנתכונן בגודל הבורא ובגודל חסדי הבורא, כן נוכל להגיע "ונקרב את קרבן" כן נוכל להבין עד כמה אנחנו צריכים "לכפר על נפשתינו" תשובה אמיתית שהאלול יהיה אלול ואלול שישפיע על כל השנה, ככל שנשתדל להבין בגודל גבורותיו ונפלאותיו, כן נוכל לקבל יותר ויותר את מלכותו.

כשנגיש השנה לראש השנה אחרי כאלה נסים, אחרי כאלה חסדים, ההמלכה צריכה להיות וגם תהיה בעז"ה הרבה יותר גדולה, המלכה של מי שראה את כוחו ואת ידו החזקה.

"וראו בניו גבורתו, שבחו והודו לשמו, ומלכותו ברצון קבלו עליהם"

הכי פשוטה טעיתי, חטאתי, עויתי, פשעתי, מה יש לו לומר, מה שומע ממנו אליהו, לא להאמין, בעזות מצח הוא מטיח בו את האשמה, "האתה זה עוכר ישראל" ואליהו עונה לו את התשובה שהייתה צריכה להיות ברורה מאליה, "לא עכרתי את ישראל כי אם אתה ובית אביך, בעזובכם את מצות ה' ותלך אחרי הבעלים", זאת אותה הקריאה, שגם היום היינו צריכים להשמיע בקול רם, התיירון היחיד שיש לנו למה אנחנו לא צועקים את האמת הפשוטה הזאת בקולי קולות, כי גם אז זה לא עזר.

וכאן אנחנו מגיעים למעמד הגדול, המעמד של "עננו כשענית לאליהו בהר הכרמל", (סליחות) "ועתה שלח קבץ אלי את כל ישראל אל הר הכרמל, ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמישים, ונביאי האשרה ארבע מאות אכלי שלחן איזבל", מצד אחד עומד אליהו "אני נותרתי נביא לה' לבד", מולו עומדים ארבע מאות וחמישים נביאי הבעל, אליהו נעמד לדבר, הוא לא מדבר אל אחאב, הוא לא מדבר אל נביאי הבעל, לא אל נביאי האשרה, הוא מדבר אל העם, "ויגש אליהו אל כל העם ויאמר, עד מתי אתם פסחים על שני הסעיפים, אם ה' הוא האלקים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו" והשאלה מה הטענה לעם? ולמה הם נקראים פוסחים על שני הסעיפים?

"וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו, ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים", הכונה הפשוטה של השם של יוד קי וי קי היא, "היה הוה ויהיה אדון כל", הכונה הפשוטה של אלקים היא, "תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם", זהו הפירוש של שלשת המלים כפשוטם, "היה הוה ויהיה אדון כל", הוא ה"תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם", זאת הטענה של אליהו אל העם "עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים" אל תהיו כמו אחאב, גם אחאב יודע שיש בורא עולם שהוא "היה הוה ויהיה", מה שכן היה חסר לו באמונה, את הא"ב של ההכרה שבעל הבית שהוא "אדון כל", הוא, הוא "בעל הכוחות כולם".

"ויקחו את הפר אשר נתן להם ויעשו, ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר, הבעל עננו ואין קול ואין ענה, ויפסחו על המזבח אשר עשה, ויהי בצהרים ויהתל בהם אליהו" כל הדרשנים, כל המגידים אוהבים לעשות מטעמים מ"ויהתל בהם אליהו", הוא בטח ישן עכשיו, באמצע לאכול, במהלך פגישה חשובה, באמצע משימה דחופה, הדרשנים המעודכנים יותר יסיפו (לא בכל מקום יעברו דוגמאות כאלה) הוא עסוק באיפון, עם הסמרטפון, בזמן שהוא גולש ברשת הוא לא שומע כלום, חו"ל אומרים שאת הצעקות הם כונו לאדם מסוים, "ויפסחו על המזבח אשר עשה, וכי הוא עשה והלא הם עשו, אלא מלמד שחילאל עשאו נבוב ושמו אותו בתוכו, ואמרו לו כשתשמע את הקול, מיד חתה את האש אשר בידך והדלק מתחתיו, מיד זימן הקב"ה נחש ונשכו ומת, (ילקוט מלכים) רק לחשוב על זה, אדם שאיבד את כל בניו מהבכור עד הצעיר, והוא ממשיך בשלו, אפשר לומר עליו מסר נפשו למען הבעל, וזה שיש עליו עדות מהידוע תעלומות שהוא גברא רבה "א"ל הקב"ה לאליהו הדין חיאל גברא רבא הוא", אצל חסידים אומרים ש"ואל תאמן בעצמך", (אבות ב' ד') זה גם אם הקב"ה יגיד לך שאתה צדיק, תרגיש שזה נכון לאותו רגע, אחרי זה תתחיל לחשוב שמא אבדת את זה.

"ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר, ה' אלקי אברהם יצחק וישראל, היום יודע כי אתה אלקים בישראל", שוב הבקשה והתפילה, "יודע", ומה "יודע", כי אתה "תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם", מתפלל ומבקש אליהו "ענני ה' ענני", "ורבותינו אמרו (ברכות ט:) ענני באש, ענני שלא

Teshuvah: Don't Despair

Harav Hagaon Meir Wahrsager Shlita

In Parshas Nitzavim, after the klalos, the passuk talks about someone who hears all the terrible things that are going to happen to someone who doesn't listen to the dvar Hashem:

וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבָרֵי הָאֵלָּה הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ
לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִּי כִּי בְּשִׁרְרוֹת לְבִי אֵלַי לְמַעַן סָפוֹת
הֲרֹוּ אֶת הַצִּמָּאָה.

The passuk describes a baal aveirah who remains complacent and indifferent even after hearing all these terrible klalos.

Rashi interprets the phrase וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ to mean that he bentches himself; he gives himself a berachah and calms himself down by saying, "I will have peace." The Torah then states that Hashem will not want to forgive him, and His wrath will be unleashed, resulting in the terrible punishments depicted in the following pesukim.

Rashi explains that this is a person who feels complacent. Indeed, the Gemara states, in a few places, that resha'im feel complacent and are unafraid even though they are full of aveiros.

Rashi then interprets the words לְבִי בְּשִׁרְרוֹת לְבִי to mean, "I'll do whatever I want." According to this explanation, לְבִי here doesn't mean "because"; it means "although," as the Ibn Ezra notes. This person is willing to bentch himself that he'll be okay even though לְבִי אֵלַי – he intends to continue doing whatever he wants.

Targum Yonasan ben Uziel offers a novel explanation, one that we must take into account as we come closer to the Yomim Nora'im. Targum Yonasan renders the word וְהִתְבָּרַךְ as וְיִתְיַאֵשׁ – a lashon of yiush. In essence, Targum

Yonasan is conveying that a person might become complacent and indifferent because he reaches a state of despair after hearing of the terrible punishments that could result from his improper actions.

This understanding of וְהִתְבָּרַךְ is the opposite of the first pshat. Deep down, this person is so overwhelmed by about his aveiros that he ends up in the same place as Rashi's complacent person. He, too, says וְיִתְיַאֵשׁ לִי and enters a state of indifference, but for a totally different reason: He can't even begin to consider the din that is about to come upon him, because if he starts to embark on a path of tikkun, he feels hopeless. As the Targum continues, אָרוֹם בְּתִקּוּן יֵאָרָא בִּישָׁא דְלִבִּי אֵיזִיל מִן בְּגִלָּל לְמוֹסָפָא חוּבִי – his yetzer has a powerful hold over him. The Targum is rendering בְּשִׁרְרוֹת as strength, as in the word shor.

According to this understanding, לְבִי does mean "because." This person says, "שָׁלוֹם יִהְיֶה לִּי" because I have such a strong yetzer hara. It's impossible for me to overcome it, so I might as well not try. There's nothing more I can do."

This is something we must keep in mind as we approach Rosh Hashanah and Yom Kippur. During this time of year, many people enter a certain state of indifference that actually arises from yi'ush. It's a tremendous insight into human nature: the feeling of hopelessness can lead to the complacency of לְבִי יִהְיֶה לִּי.

This is a very real problem. Many of us feel hopeless at the very thought of change. How do we deal with this?

TESHUVAH IS CLOSE?

Further on in Parshas Nitzavim, the passuk says:

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלְאָת הִוא
מִמֶּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא.

Which is the mitzvah, this mitzvah? Rashi says it refers to Torah, while the Ramban says it refers to teshuvah.

According to the Ramban, the passuk is telling us that teshuvah is neither nifleis nor distant from us. We understand what it means for teshuvah not to be distant: It is not beyond our reach. But what does nifleis mean?

Rashi interprets לא נִפְלְאָת as לא מכוסה, not concealed, explaining that this lashon can refer to something hidden or covered over.

How would teshuvah be hidden from a person?

Perhaps we can explain this based on a principle that R' Yisrael Salanter discusses in his Igros. He addresses the great difficulty involved in starting to do teshuvah, and cites Chazal's statement that once a person commits an aveirah and then repeats it, the forbidden act starts to seem permissible in his eyes. He doesn't even realize he's doing a cheit.

R' Yisrael explains that the first cheit, followed by the second cheit, creates something called timtum halev.

R' Yisrael cites the passuk הָיוּ מִבְדָּלִים (Yeshayah 59:2), which teaches that our aveiros create a separation between us and Hashem. This separation can be understood as a wall created by cheit that blocks us from Hakadosh Baruch Hu. R' Yisrael implies that this wall exists not only in Shamayim, separating us from Hashem; it also exists within our own hearts. A cheit creates a covering, a timtum halev, that prevents a person from feeling the severity of what he has done.

If a person would truly feel the spiritual damage caused by a cheit, it would be painful to him and spur him to do teshuvah. But the cheit itself creates a timtum halev that dulls that pain, and the timtum only becomes stronger as he continues to sin.

This is why teshuvah is so difficult for us. We don't feel the urgency to change our ways because we don't recognize the severity of our spiritual state.

Yet the Torah declares: לֹא נִפְלְאָת הִוא מִמֶּךָ — teshuvah is not concealed from you! A person might think that the layers of timtum halev have made teshuvah inaccessible to him, but the Torah tells us that it is not so: לֹא נִפְלְאָת הִוא מִמֶּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא.

Rather, the passuk continues, כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר, מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. Somehow, despite the timtum halev, the Torah tells us that teshuvah can still begin within a person's heart.

FROM A CRACK TO A WINDOW

But how can that be? If a person's heart has been covered by timtum halev to the point that he no longer feels the cheit, how can the capacity for teshuvah still be there, within his heart? How does it start?

Earlier in Parshas Nitzavim, the Torah uses two different expressions in discussing teshuvah. The first passuk says: וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים וְהָאֵלֹהִים ... וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לִבְבְּךָ וְשִׁבַּת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ. And the next passuk says: וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לִבְבְּךָ וְשִׁבַּת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ.

What is the significance of these two leshonos of teshuvah?.....

The Gra explains that וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לִבְבְּךָ and וְשִׁבַּת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ represent two different stages of teshuvah. The first is teshuvah balev, the initial stirrings of teshuvah within a person's heart, which can eventually bring a person to the

second stage, teshuvah b'maaseh.

The Gra sees these two stages reflected in the passuk דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (Shir HaShirim 2:9). The kosel referred to here is the wall that exists as a result of our chata'im, separating us from Hakadosh Baruch Hu: עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלקיכם. As we noted, this barrier also exists in our own hearts. Each of us has a part within us that remains connected to Hakadosh Baruch Hu, but the internal wall stands in the way of our feeling that connection.

The first stage, teshuvah balev, is alluded to in the phrase מציץ מן החרכים. The imagery of Hashem "peeking through the cracks" indicates that the wall has begun to develop cracks. Those cracks are created by a person's initial thoughts of teshuvah. Something has moved in his heart, but he has not yet managed to translate those thoughts into action. Once even the smallest cracks appear in the timtum halev, however, Hakadosh Baruch Hu is already מציץ מן החרכים, and we begin to feel connected to Him. Eventually, this can lead to the stage of החלונות, when the cracks widen into large windows and the connection becomes much stronger. The barrier is opened, allowing the person's full spiritual chiyus to emerge. These are the two stages of teshuvah.

This gives hope to every one of us. A person may fall into yi'ush because he can't imagine himself changing. He looks at where he is and where he needs to be, and he doesn't see how he can possibly get there. But part of the problem is that he thinks he has to get to the end all at once.

We don't have to work out every last detail or tackle every aspect of teshuvah at once. We can

begin with thoughts of teshuvah in the heart, which create the first cracks in the timtum halev. This is the Torah's assurance: ... כי המצוה הזאת לא נפילאת הוא ממך ולא רחקה הוא ... כי קרוב אליך. הדבר מאד בפיה ובלבבך לעשותו.

We should be zocheh to start the process of teshuvah and come to teshuvah sheleimah in the upcoming Yamim Nora'im, and to a kesivah vachasimah tova.

Gut Shabbos.

**This week's
Bishvilei Haparsha
is sponsored by:**

